سایکۆلۆژیای پێشمەرگەی دێرین.. ستیڤان شەمزینی

خوێندنەوە و شیتەڵکاریی دەروونناسیی پێشمەرگەی دێرین بابەتێکی ورد و ئاڵۆز و دژوارتر و پێویستی بە لێکۆڵینەوەی زانستیی چڕوپڕ و هەمەلایەنە و مێژوویی هەیە، بەڵام ئەم چەند دێڕە هەوڵێکی سادە و بەراییە لەو بوارەدا و کردنەوەی دەروازەیەکیشە بۆ قسە و باسی زیاتر و خوێندنەوە و شرۆڤەکاریی جیددیتر و ئەکادیمی. ئەم کورتە نووسینە تەقەلایەکی بچووکە بۆ راڤە و شیکاریی لایەنێک لەلایەنەکانی دەروونناسی پێشمەرگەی دێرین یان چاکترە بڵێم سەرەتای کارێکە بۆچوونە ناوەوە و شرۆڤەکردنی لایەنێکی هەرە گرنگی دەروونناسی پێشمەرگەی دێرین ئەویش پرسی توندوتیژییە وەک بەشێک لە سایکۆلۆژیای پێشمەرگەی دێرین. کەمتر هەوڵدەدەم بەدووی ئەو هۆکارانەدا بڕۆم کە خوڵقێنەری توندوتیژییە لە کۆمەڵگەی کوردستان چون ئەم باسە پێشینەیەکی زۆری دەوێ و لە سنووری وتارێک دەردەچێت و هۆکارەکانیش ورد و ئاڵۆزن. هەروەک توینبی دەڵێت "ئەو هۆکارەی هەوڵدەدەین دیاری بکەین شتێکی سادە نییە، بەڵکو ئاڵۆز و داڕژاوە". بەڵکو هەوڵمداوە بەدووی رەگوریشەی توندوتیژییدا بچم لە ژیانی پێشمەرگەی دێریندا.

بەر لەوەش بە پێی لێکدانەوەی قوتابخانەی دەروونشیکاریی مرۆڤ بوونەوەرێکی لاساییکەرەوەیە یاخۆ دەیەوێ خۆی لەگەڵ هەبووەکانی تری چوار دەوریدا رابهێنێ و بگونجێنێت. ئەرستۆتالیس لەم بارەیەوە دەڵێت "مرۆڤ زیندەوەرێکە هەر لە منداڵییەوە حەز لە لاساییکردنەوە دەکات، دەیەوێت چاوی بەهەر شتێک کەوت یان گوێی لێ بوو لاسایی بکاتەوە". پێشمەرگەی دێرین هەوڵیداوە لەگەڵ بارودۆخی خەباتدا کە توندوتیژیی بەسەریدا زاڵبووە خۆی بگونجێنێت، بۆیە حاڵەتێکی نۆرمال و سروشتییە توندوتیژیی بەشێکی گرنگی بیرکردنەوە و رەفتاری داگیرکردووە، ئەمەش پێویستییەکی قۆناغ بووە لە پێناو بەرگریکردن لە شوناسی نەتەوە و بەرەنگاربوونەوە لەگەڵ دوژمنەکانی. کەسایەتی پێشمەرگە هەڵهێنجراوی بارودۆخێکی سەختی خەبات و شۆڕشی چەکدارانەیە، سەرباری ئەوەش بەردەوام ژیانی لە جەنگ و پێکدادان و ژێر سایەی روحمی گوللەدا بووە و لە نزیکەوە ئاشنایەتی لەگەڵ مەرگ و خوێن و هاواردا پەیدا کردووە، ئەوجا بیهێنەرە پێش چاوی خۆت مرۆڤێک ساڵانێکی زۆر تەنیا بە چیا و کەسارەوە بووبێت، دوور لە هەموو شارستانی و ژیانێکی هاوچەرخ، داخۆ کەسێتی ئەم بوونەوەرە

چۆن و بە چ شێوەیەک دەبێت؟ مرۆڤ بوونەوەرێکە دابڕاو نییە لە کارتێکردنەکانی دەرەوەی خۆی لە ژینگە و سروشت و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی، هەرواش کەسایەتییەکەی ڕەنگدانەوەی هەمان بارودۆخە.

پێشمەرگەی دێرین و پرسی توندوتیژیی

زانای دەروونناسی (مێشێل بێتەر) لەم لایەنەوە بۆچوونێکی جوانی هەیە و دەڵێت "کەسایەتی هیچ بوونێکی نییە تەنیا لە چوارچێوەی پەیوەندییەکانی نەبێت لەگەڵ کەسانی دەوروبەر و شتەکاندا". هەروەها بە پێی تیۆری دەروونشیکاریی و دەرەنجامە تاقیگەییەکانی (پاڤلۆف) ڕاهێنان گەورەترین کارکردی لەسەر سایکۆلۆژیای نەک مرۆڤ بەڵکو گشت بوونەوەران و گیانلەبەرانی تر هەیە، چیرۆکی سەگەکەی پاڤلۆف لە ئاستی گەلێریدا بەناوبانگە هەر کاتێک زەنگی بۆ لێداوە لیک بە دەمیدا هاتۆتە خوارەوە چوونکە چاوەڕوانی پلە گۆشتەکە بووە. هەر بۆیە پێشمەرگەی دێرین لە قۆناغی خەباتی شاخ و ڕزگاریی نیشتمانیدا لە ڕێی پەروەردەی سیاسیی و کەناڵەکانی تەبیلغات و ئەدەبیاتی حزبیی و پێشمەرگانەوە لەسەر توندوتیژیی و هەڵمەتبردن و بەرەنگاربوونەوە و یاخیبوون ڕاهێنراوە، ئەمەش بۆتە بەشێکی جیا نەبووەوە لە سایکۆلۆژییەت و ڕەفتارەکانی. پێش ئەوەی بەسەرماندا تێپەڕێت هەوڵدەدەم ئەوە ئاشکرا بکەم ئەو توندوتیژییەی سەردەمی خەباتی چیا هەرگیز نەگەیشتۆتە ئاستی تیرۆر و ڕەشەکوژیی و دڕندەیی، ئەم گەواهییە بۆ مێژوو دەدەم هەموو ئەو توندوتیژییانەی ئەو ڕۆژە پێشمەرگە پیادەی کردووە لە چوارچێوەی زەبروزەنگی شۆڕشگێڕانە و جەنگی پارتیزانیدا بوون، واتە کردار نەبووە بەڵکو پەرچەکردار بووە تا داگیرکەرانی کوردستان ناچار بکرێن بە سەلماندنی بوون و مافەکانی کورد و بەرقەرارکردنی ئاسایش لە وڵاتدا، هەروەک چۆن کاتی خۆی (ماوتسی تۆنگ) وتی "بۆ ئەوەی ئاشتی بەرقەرار بێت دەبێت بجەنگین، ئێمە لە پێناوی ئاشتیدا دەجەنگین".
بەهەر حاڵ لە کاتێکدا لە بارودۆخی ئەمڕۆی ڕزگاریی و قۆناغی دەسەڵاتی کورد خۆی، کەسایەتی پێشمەرگەی دێرین پەڕاوێز و پشتگوێ دەخرێت، دەشێ ئەم هۆیە کاریگەرییەکی ڕاستەوخۆی هەبێت لە تەقاندنەوەی ئارامیی پێشمەرگەی دێرین بە شێوەیەکی توندوتیژانە، چون با لە یادمان نەچێت ئەو تەنیا دەتوانێت بە میکانیزمی توندوتیژانە گوزارشت لە خۆی بکات و داواکانی بەرز بکاتەوە هەروەک وتیشم لە سەردەمی شۆڕشدا لەسەر ئەوە ڕاهێنراوە لە ڕێی ئەم میکانیزمەوە خواستەکانی بەدەستبهێنێت. ئەمە لەلایەک و لەلایەکی

ترەوە ئەوێ رۆژێ لە شاخ بەڵێنی بەهەشتێکی پڕ لە کامەرانی پێدراوە و بە سۆسیالیزم و یەکسانی و دادپەروەریی فریودراوە، ئێستا کاتێک ژیانی لە ژێر هێڵی هەژارییەوە راگیراوە حەتمەن قبوڵی ناکات و کاردانەوەی دەبێت، پێموایە زۆر واردە کاردانەوەکەی توندوتیژانە و زەبروزەنگ ئامێز بێت. بۆ وێنە پێشمەرگەی دێرین هەندێک لە هاوەل و هـاوڕێ دێرینەکـانی خۆی دەبینێـت، وێنەی هەژاریـی و نەداریـی دوێنێیانی ل□ بەرچاوە و ئەمڕۆش لە پۆشاکی پادشا و بەرگی ئیمپراتۆر لەسـەر عەرش و نـاو کۆشکـی ئەفسووناویـدا دەیـانبینێت، تـووشی تەنـاقوزات دەبێـت لەگەڵ خۆی و کـاریگەریی نەرێنـی لەسـەر سـایکۆلۆژییەتی دادەنێـت کە دیسـان ئەمەش وروژێنەری هەسـتی خەفەکراوییەتـی، ئەو هەسـتەی بە گووتـارە ئاگرینەکـانی شـاخ و ئەدەبیاتی قۆناغی بەرگریی ئاخنراوە بە توندوتیژیی و رۆحی سەرکێش و تۆڵەسەنەندنەوە و بەرەنگاربوونەوە.

تیۆدۆر دۆبانقیـل دەڵێـت “لاوازیـی هەنـدێک، ورگـی هەنـدێکی تـر دروستدەکات”. پێشمەرگەی دێرین قبوڵی ناکات بە لاوازبوونی جەماوەر و خۆی، لەسەر حیسابی رەنج و مەینەتی و حەسرەت هەڵکێشانی ئەو هەندێکی تر شاهانە و قەڵەوانە بژین، بێگومان کاردانەوەی بەرامبەر بەم حاڵەتە هەیە. هەنووکەش کە قۆناغی ئازادیی و حوکمی دەسەڵاتی خۆماڵییە دەبێت هەوڵبدرێت بۆ باشترکردنی ژیانی پێشمەرگەی دێرین بەپێی بەرنامەیەکی تۆکمە و دامەزراو، دەبێت حکومەت و دامودەزگای پەیوەندیـدار بە دەنـگ داوا و موعاناتیـانەوە بچێـت بەتـایبەت هەندێکیان ئەندامانی جەستەی خۆیان لە دەستداوە یان ئەوەندە مانـدوون شتێـک لە کەمئەنـدام گەڕاونەتەوە!. بەم رێگـا و شێـوازە دەتواندرێت کاریگەریی جیددی دابنرێت لەسەر سایکۆلۆژییەتیان و دەبێتە هۆی دامرکانەوەی بڵێسەی قینی پەنگخواردوویان کە مەترەحە لە ساتێک لە ساتەکاندا بەوپەڕی توندوتیژییەوە بتەقێتەوە. باسی ئەوە ناکەم پێشمەرگەی دێرین دیسان شۆڕش دژی دەسەڵاتی کوردیی و ئەزمـوونی ئەمڕۆ بەرپـا دەکـات، وا بزانـم کەم کەس هێنـدەی ئەوان قوربـانیـان بۆ هێنـانەدی رۆژێکـی وا دابێـت و بۆ پاراسـتنیشی وەک ئەوان دڵسۆز و بە پەرۆش بن، بەڵام ئەمەش ئەگەرێکی نزیک و بەهێزە پێشمەرگەی دێرین نەتـوانێت بەرگەی ئەم هەموو نادادپەروەریی و بێ مافییەی خۆی و خەڵک بگرێت و رەنگبێ بە ناچاریی هەڵوێست وەربگرێت.
ئەم حاڵەتە و ئەو فەرامۆشکردنەی پێشمەرگەی دێرین پڕ مەترسییە، هەروەک ئۆرتیگا دەڵێت پێویستە هەموو زەنگەکانی مەترسی لێبدەین. خـودئ□فینی و سـەرسامبوون بە خۆی پێشمەرگەی دێریـن بە جۆرێکە لە لـوتکەدایە، هەوڵـدان بۆ تێکشانـدنی ئەم دەروونە و بچـووک و

نزمکردنەوەی کەسێتییەکی بۆ ئاستی راکردن بە دوای موچەی خانەنشینی و پرسگەی وەزارەتەکاندا، رۆڵی خراپ لەسەر سایکۆلۆژییەتییان دادەنێت و لەوانەیە بۆ بەرز راگرتنی ئەو پلە و پایە باڵا مەعنەوییەی پێشووی خۆی، چالاکی و جووڵە نیشان بدات تاوەکو وەک ئەو قارەمانە نموونەییە بمێنێتەوە کە لە قۆناغی باڵابوونی شۆڕشدا لێی دەڕوانرا، بەڵام ئەم جارە لە قۆناغ و سەردەمێکی نوێدا. ئەوی ماوەتەوە لە کۆتاییدا بیڵێم ئەوەیە رووی دەمم لە دەسەڵاتی کوردیی دەکەم و دەڵێم پێشمەرگەی دێرین تا نهۆ ئارامگرتووە بووە، بەڵام وتەکەی (جۆن داریدن)تان لەبیر نەچێت: وریای خۆت بە لە شۆڕشی پیاوی ئارامگرتوو.

پێشمەرگەی دێرین و رەمەکی سێکس-sex

هەرچەندە حەزی ممارەسەی سێکسی بە شێوازێکی سروشتی رێگەی لێبگیرێت، هێزی دەروونی کە پەیوەندیی بەم حەزەوە هەیە دەبێتە هۆی سەرهه□□دانی دڵەڕاوکێ
فرۆید

رەمەکی سێکس هەستیارترین رەمەکی لکاوە بە کەسێتی مرۆڤەوە، چون هەر لە یەکەم چرکەی لە دایکبوونەوە ئەم رەمەکە ئەکتیڤ دەبێت و گەشە و نەشونما دەکات لەگەڵ مرۆڤدا. پێشان پێیانوابوو رەمەکی سێکس لە ساتەوەختی هەرزەکارییدا وردە وردە سەرههڵدەدات، بەڵام ئەنجامی شیکردنەوەی زانستیی و تاقیگەیی پێچەوانەی ئەمەی سەلماندووە، زاناکانی بواری فیسۆلۆجیی و بایۆلۆژیی پێداگریی لەسەر ئەوە دەکەن ئەم غەریزەیە لەگەڵ لە دایکبوونی هەر مرۆڤێکدا ئەویش لە دایک دەبێت، لە گرنگترین ئەو زانا و پسپۆڕانەی ئەم بیرو رایەیان هەیە هەردوو زانای دەروونناسی (سیگمۆند فرۆید و ولیەم رایش)ن.
فرۆید، پێیوایە (ژیانی سێکس لە قۆناغی هەرزەکارییدا د□ست پێناکات، بەڵکو هەر لە کاتی لە دایکبوونەوە چەکەرە دەکات و رۆژ لە دوای رۆژ زیاتر گەشە دەکات). لەوەتی مرۆڤیش هەیە لە هیچ وێستگەیەکی مێژوویی دا سێکس و ممارەسەی ئەم حەز و چێژە لێی جیانەبووەتەوە جا هەر لە کۆمۆنەی سەرەتایی و کۆمەڵی بەرایی و پریمیتیڤەوە بیگرە هەتا دەگاتە دنیای گەشەکردووی تەکنۆلۆژیی ئەمڕۆمان. لەبەر ئەوە سێکس بە هیچ کلۆجێک لە سایکۆلۆژیا و جەستەی مرۆڤ جودا نا بێتەوە، بەڵکو بەردەوام مرۆڤ لە هەوڵدابووە بۆ تێرکردنی ئەم رەمەکە و خۆ بەتاڵکردنەوە لە گووشار و پاڵنەری توندی لە کاتی چەپاندنیدا. دیسان زۆربەی زاناکانی پسپۆر لە بواری

سایکۆلۆژیا و سێکسزانیی دووپاتی دەکەنەوە: سێکس لە نێو هەر هەموو غەریزەکانی تردا کاریگەرترینیان و هەستیارترینیانە و بە قووەیی مرۆڤ دەخاتە ژێر کاریگەرییەکانییەوە، لەم بارەوە (فرۆید) دەنووسێت (ڕەمەکی سێکس بەهێزترین و مەترسیدارترین ڕەمەکی تاکە لەئەوی کەسایەتیدا).

گومانیش لەسەر ئەوە نییە مرۆڤ بە بڕانەوە بە دوای تێرکردنی ئەم غەریزەیەدا عەوداڵە و هەمیشە بە دوای ڕێگاکانی بەتاڵکردنەوەیدا گەڕاوە بە چەندین شێواز، ڕەنگە هاوسەرگیریی دیوێک لە دیوەکانی ئەو داهێنانانە بێت لەو ڕووەوە. ئەگەر بمانەوێ بچینە ناو خودی باسەکەوە و لە بابەتی سێکس لای پێشمەرگەی دێرین بدوێین، پێش هەر شتێک لەوە دڵنیاین پێشمەرگە وەک مرۆڤ خودانی غەریزەی سێکسە و وەک هەر مرۆڤێکی تریش هەوڵیداوە ئەم ڕەمەکە تێر بکات وەک مافێکی سروشتی خۆی، بەڵام ئاخۆ لە ڕۆژانی خەباتی سەختی شاخ و دوور لە هاوسەر و دەزگیران و ئافرەت پێشمەرگە چۆن چۆنی وەڵامی ئەم ڕەمەکەی خۆی داوەتەوە؟ ئایا چەپاندن بەرەو لادانی سێکسی بردووە؟ ئایا بۆتە کەسێکی هۆمۆسێکسواڵ؟ ئایا سێکسی لەگەڵ ئاژەڵان ئەنجام داوە؟ یان لە هەر ڕێگەیەکەوە بێت ئافرەتێکی دەستخستووە بە ئەنجامدانی کاری سێکس؟ ئایا تەنیا بە دەست خۆی بەتاڵ کردۆتەوە؟ یان بەردەوام لە خۆ چەپاندن و سەرکوتکردنی ئەو ڕەمەکە هەراشەدا بووە؟ لە بەرئەوەی بەشێوەیەکی گشتیی زۆربەی هەرە زۆری پێشمەرگە دێرینەکان سەڵت و گەنجی زگوردی بوون و هاوسەریان نەبووە، بە شک دووچاری چەپاندنی سێکس بوونەتەوە، بەڵام ڕۆژێک لە ڕۆژان نەبیستراوە پێشمەرگە بە خاڵیکردنەوەی ئەم غەریزەیە پەنا بباتە بەر ئیغتیسابی ئافرەتان، ئەگەر بە وردیی سەیری پانۆرامای ساڵە و ڕۆژەکانی بزووتنەوەی چەکداریی گەلی کورد بکەین، ڕەنگە بە تاک و تەرا بەر حاڵەتی ئیغتیساب بکەوین و لە ئاستی ریزپەڕدا بوونی هەیە. پێشمەرگەی دێرین خودانی مەراڵێکی شۆڕشگێڕیی و ئەخلاقیاتێکی بەرز بووە، هەرگیزیش پرنسیپەکانی شۆڕش ڕێی نەداوە بە هیچ پێشمەرگەیەک تا ئافرەتێک بە تۆبزی زەوت بکات.

بە وێنە لە نێوەڕاستی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا کاتێک جورنالیستێکی بیانیی پرسیار لە هەندێک پێشمەرگەی یەکێتی نیشتمانی کوردستان دەکات: ئایا چۆن کاری سێکسیی دەکەن؟ لە وەڵامدا پێشمەرگەکان دەڵێن ئێمە سێکس ناکەین!. ڕۆژنامەنووسەکە دەست بە گوندێکی نزیک ڕادەکێشێ و دەڵێت لەوێ ژن هەیە بە سێکسیان لەگەڵ ناکەن؟!. لە وەڵامدا پێی دەڵێن: ئەوانە خوشکی ئێمەن، یاساکانی سروشت ڕێنادەن لەگەڵ خوشکی خۆتدا ئەو کارە بکەیت. ڕۆژنامەنووسەکە زۆر جەختیان لێدەکات ئایا لەناو خۆیاندا یان لەگەڵ ئاژەڵدا یان

بە رێگەیەکی تر سێکس ئەنجام نادەن؟ پێشمەرگەکان دڵنیای دەکەنەوە ئەوان تەنیا سەرگەرمی خەبات و بەرخودانن بۆ کوردستان و هیچی تر. دواجار رۆژنامەنووسەکە بە سەرسوڕمانەوە دەڵێت: یان ئەم قسانەتان هیچی راست نین یان ئەوەتا ئێوە فریشتەن و مرۆق نین!. لە راستیدا ئەو پێشمەرگانە فریشتە نەبوون، بەڵام لەوەشدا راستگۆ بوون چون ئەوان تەنیا سەرقاڵی خەبات بوون و کەمتر قەرەی سێکس کەوتوون. لەبەرئەوە بە هیچ شێوەیەک پێشمەرگەی دێرین تەنیا لە ئاستی ریزپەردا نەبێ هەوڵی نەداوە بە تەبزیی یان ئازادانە لەگەڵ ئافرەتێک کە هاوسەری نییە کرداری سێکسی بکات. تەنانەت کولتووری کوردەواریی و دابونەریتی گوندنشینان و خەڵکی رەشەکی ئەودەمە کولتوورێکی بە ئەندازە داخراو و چەپێنەر بووە، بە رادەیەک تەنانەت قبوڵی پەیوەندیی خۆشەویستیان نەکردووە، ئەوەتا یەکێتی نیشتمانی کوردستان لە ساڵانی حەفتاکان و لە سەرەتای شۆڕشدا ناچارە قارەمانترین پێشمەرگەی خۆی لەسەر داخوازیی عەشیرەت و بە شووشتنەوەی ئابڕوو لە گوندی قامیشەڵان لەسەر خۆشەویستی بکوژێت، کە دواتر شاعیری بە توانا (شێرکۆ بێکەس) لە شیعرێکیدا بە ناوی (قامیشەڵان) باسی ئەم کردەوەیە دەکات و هاوکات مەحکومی کوشتنی ئەو پێشمەرگەیە دەکات!! شێرکۆ هەر لەو شیعرەدا یەکێتی بە دارکونکەرە وەسف دەکات.

فوکۆ، کاتی خۆی وتی (ژیاری ئێمە هونەری ئیرۆتیکای تێدا نییە) ئەو باسی ژیاری خۆرئاوا دەکات، سەرەڕای ئەو هەموو کرانەوە و تێکشکاندنەی چەقبەستوویی کولتوور و پێناسەکردنەوەی چەمکەکانی رەوشت و سێکس هێشتا پێیوایە ژیارەکە ئیرۆتیکا تێیدا غائیبە، ئەوجا بیهێنە بەرچاوی خۆت گوندێکی دوورە دەست لە دامێنی شاخێکدا نە کارەبای بۆ چووە و نە شەقامی قیرتاوی دیوە و نە رۆژێک لە رۆژان کتێبێک خۆی کردووە بە ماڵەکانیاندا، چۆن مامەڵە لەگەڵ ئیرۆس و خۆشەویستی دەکەن؟ لەوەش بگەڕێ دەبێت هەستیان چەند رقئامێز و ئاگراویی بێت لە کاتێکدا کەسێک ببینن لە دەرەوەی بازنەی هاوسەرگیریی لەگەڵ کچ یان خوشک یان کەسێکی نزیکیاندا ممارەسەی سێکس دەکات؟ پێشمەرگەی دێرین ئەوکات لەگەڵ ئەم کولتوورە رووبەڕوو بوو بۆیە چەند خوازیاری سێکس بوایە و پێویستی پێی هەبایە نەیدەتوانی لە سایەی ئەو کولتوورەدا ممارەسەی بکات.

هەرواش هیچ کاتێک پێشمەرگەی دێرین بە قەرەبووکردنەوەی ئەم چەپاندنە رووی نەکردۆتە لادانی سێکسی، بۆیە دەبینین سێکسکردن لەگەڵ ئاژەڵ و ئیغتیساب و سێکس لەگەڵ مناڵان و لادانی تر تاکوتەرا

نەبێت لای پێشمەرگەی دێرین بوونی نەبووە، هەر ئەمەشە سیحری ئەوەی وای لەو رۆژنامەنووسە بیانییە کرد پێشمەرگە بە شێکی سەرتر لە مرۆڤ ناوزەد بکات. تەنانەت چەند کەسانێکی دیاریکراو و زۆر کەم نەبن زۆربەی هەرە زۆری پێشمەرگە دێرینەکان خۆیان پاراستووە ل□ هۆمۆسێکسوالێتی، بەڵکو بەپێی دابونەریتی کۆمەڵگا ئەم خووە جۆرێکە لە نەنگی و داڕمانی رەوشت و بەهای کۆمەڵایەتی، کە دواجار کەسی خاوەن خوو دەکاتە کەسێکی فاشیل و بێ متمانە و بێ ئۆتۆریتە لە کۆمەڵدا، وەل□ هۆمۆسێکسوالێتی کردەیەکی ترسناک و خەتەر نییە تاکو بەو جۆرە مامەڵەی لە تەکدا بکرێت.
تەنانەت ئەو جۆرە لادانانە و ناچارکردنی خەڵکان بۆ ئەنجامدانی کرداری سێکسیی لە دادگاکانی شۆڕشدا سزای لەسەربوو، چەندین نموونەم لەلایە چۆن دادگاکانی شۆڕش یان فەرماندەییەکانی ئەوکات سزای ئەو پێشمەرگانەیان داوە پێشێلی ئەم پرنسیپانەیان کردووە. پێشمەرگەی دێرین هەوڵی خۆپاراستنی داوە و نەیوستووە جڵەو بۆ غەریزە بێ کۆتاییەکانی شل بکات و سەرەنجام ببێتە هۆی (لەکەدار)بوون و رووشاندنی پایەی کەسێتی خۆی. فرۆید دەڵێت (دوو جۆر پاڵنەری ناوەکی لە سیستمی دەروونی مرۆڤدا کاریگەرن، ئەوانیش پاڵنەری حەزەر و پاڵنەری چێژن، هەر کاتێک مرۆڤ جڵەوی شل کرد بۆ ئارەزووەکانی بەبێ ئەوەی حەزەر بکات ئەوە زوو بە زوو سزاکەی وەردەگرێتەوە). پێشمەرگەی دێرین لە ترسی سزا وەرگرتنەوە، یەکەمجار سزای مەعنەویی و ئەوجا سزای ماددیی و جەستەیی هەمیشە حەزەری لە سێکسکردن کردۆتەوە و جڵەوگیر بووە یان با بڵێین خۆی لغاو کردووە و نەیهێشتووە بە بەرەڵڵاکردن و دەرگا لەسەر پشتنانی رەمەکی سێکس ببێتە کەسێتییەک کە رووبەڕووی (شوورەیی) بب□تەوە، چوونکە هیچ نەبووبێت کۆمەڵگە دواکەوتووەکەی خۆی بە باشی ناسیوە.

رایش هەمان بڕوای (فرۆید)ی لەسەر ئەم بابەتە هەیە و ئەویش لە بابەتێکدا دەنووسێت (کەسایەتی مرۆڤ لە قۆناغی ئۆدیبۆ دروست دەبێت، لە ئەنجامی ناکۆکی نێوان خواستی سێکسی شاراوە و بە واقیعی نەکردنی ئەو خواستە کەسایەتی دروست دەبێت، لەو قۆناغەدا –من- بێهێزە، ئەو-من-ەش بۆ خۆپاراستنی لە سزاکانی د□رووبەر هەوڵدەدات خۆی بگونجێنێت). من بە تەواویی و دەقیقی مەبەستم لەو دەربڕینەی (رایش)ە، دروستبوونی وێنای قارەمان بۆ پێشمەرگە بەشێکی بۆ ئەو خۆگونجاندن و خۆپاراستنە سێکسییە دەگەڕێتەوە، تەنانەت لە بیرمە جاران لە پەیڕەو و پرۆگرامی نێوخۆیی حزبەکاندا دەنووسرا پێویستە ئەندامی حزب دەست و دەم و داوێن پاک بێت!!!. دیسان ئەوە بۆ پێشمەرگە هەمان شت بوو بەڵکو هەندێک سەخت و قورستر بوو.

پێشمەرگەی دێرین بەردەوام خۆی چەپاندووە، تاکە رایەڵ و کەناڵێک توانیبێتی خۆی پێ خاڵی بکاتەوە بریتی بووە لە دەستپەڕ (عادە سری) ئەمیش کردەیەکی زۆر نهێنی و پەنهانە و کەسانی تر ناتوانن دەرکی پێبکەن، دەنا پێشمەرگەی دێرین لە هەموو روویەکەوە خۆی گرتووە و بە ناچاریی دوور کەوتەتەوە لە سێکس.
بە بڕوای زۆربەی زانایانی دەروونی چەپاندنی سێکس و غەریزە هەوێنی لە دایکبوونی شارستانی و ژیارە. فرۆید دەنووسێت (هەموو شارستانییەک لەسەر کاری زۆرەملێ و نکۆڵیکردن لە غەریزەکان دادەمەزرێت). فرۆید چاکی پێکاوە، تۆ بڕوانە هەڕەمەکانی میسر، شورە و دیواربەندی چین و قەڵا قایمەکان، شۆڕشە خوێناوییەکان و هەزاران شار و پەرستگا و کەنیسە و مزگەوت و خەزنەی زێڕ و زیو لەسەر بنەمای نکۆڵیکردن لە غەریزە و کاری بە زۆر و ناچارکردنی کەسانی دی دامەزراون. شۆڕشی کوردیی و بەرهەمێکی کەم و بچووک کە ئەمڕۆ هەیەتی بەر مەبنای چەپاندن و زۆر لە خۆکردنی ئەو کاتەی پێشمەرگەیە. وەلێ غەریزەی سێکس پێویستییەکی گرنگ و سەرچاوەیەکی بنەڕەتی شادیی مرۆڤەکانە، بەڵام ئەو رۆژانە پێشمەرگە ناچار ببوو چاوپۆشی لێبکات و خۆی لە لەززەت و خۆشییەکانی ببوێرێت. رایش دەڵێت (هەموو بەختەوەرییەکانی ژیان لە بەختەوەرییەکانی سێکسەوە سەرچاوە دەگرێ) کەچی ئەو رۆژانە بەختەوەریی پێشمەرگە تێرکردنی سێکس نەبوو، بەڵکو خۆی لە تۆمارکردنی داستان و نەبەردییە پڕ سەروەرییەکاندا دەبینییەوە، لە لوتکەی شادییەکانی خۆی لە گورزوەشاندن لە دوژمن و رزگارکردنی کوردستان و بەرپاکردنی ئازادیی و دامەزراندنی ژیاندا کۆکردبووەوە.
پێویستە لەم دەرفەتەدا ئەوەش بوترێت بەشێکی هەرە زۆری ئەو چەپاندنەی پێشمەرگە بە بەرنامە و خۆویستانە نەبووە بەڵکو لە ژێر کاریگەریی و رێچاوکردنی باری کۆمەڵایەتی بووە و جۆرێک بووە لە خۆ قووتارکردن لە حەرام، حەرامێک لە کۆمەڵگەی سوننەتی ئێمەدا راستەوخۆ بەستراوە بە جەستەی مرۆڤ و نێوان هەردوو رانییەوە. لەبەر ئەوەی کۆمەڵگەی ئێمە کۆمەڵگەیەک بووە لیپاولیپ لە حەرام و دەستووری قەدەغە، پێشمەرگە ناچار بووە خۆی سنووردار بکات و هێڵی سووری حەرام نەبەزێنێت، چوونکە حەرام یەکەمین شت بووە لەگەڵ هەبوونی مرۆڤدا سەری دەرهێناوە و چەکەرەی کردووە. فۆنت لە کتێبەکەیدا (سایکۆلۆژیای میللەت) دەنووسێت (حەرام دەستوورێکی نەنووسراوی کۆنتر لە مرۆڤایەتی دەنوێنێت، وەک دیارە بەشێوەیەکی گشتیی حەرام لە خواوەندەکان کۆنترە و لە بنەڕەتدا بۆ کاتی پێش هەموو ئاینەکان دەگەڕێتەوە). دواجار ماوەتەوە بڵێم ئەوەی ئەمڕۆ بەدەست هاتووە لە کوردستاندا بەرهەمی دوێنێی پڕ لە چەرمەسەریی و

خۆگوشین و ئازار و مەینەتی پێشمەرگە و تێکڕای خەڵکی کورد بووە. پێشمەرگەی دێرین بەوەی خەباتەکەی لە وەستگەی سەرکەوتن دابنێت تەنانەت نکۆڵیی لە غەریزەکانی کرد، بگرە ئەو ڕۆژانە و نەهامەتییەکانی و خۆچەپاندنەکانی هەرگیز ناتواندرێت قەرەبوو بکرێتەوە، هەر لەبەرئەوەشە ئەوانەی وا دەزانن ئەو لیبرالیزمە سێکسیی و فرەژنیی و بەرەڵڵاییە جنسییەی لای بەرپرسەکان هەیە نیشانەیەکە بۆ قەرەبووکردنەوەی ئەو ڕۆژانە، بێگومان بەهەڵەدا چوون، لەبەرئەوەی:
یەکەم: بەرپرسەکان ئەوکاتیش لە رووی ممارەسەی سێکسەوە کێشەیان نەبووە، هیچ نەبووبێت هاوسەرەکانیان لەگەڵە بووە.
دووەم: سێکس و پیاوەتی نیشاندان لای بەرپرسەکان جۆرێکە لە ممارەسەی دەسەڵات نەک قەرەبوو، ئەگەر ئەمە وا بوایە دەبوو هەر پێشمەرگەیەکی دێرین دە ژن و دە عەشیقەی هەبوایە و ئێستا لەبەر ئەوان ژن دەستی کەسی تر نەدەکەوت و پرۆسەی هاوسەر بوون بۆ خەڵکانی دی ئاسان نەدەبوو. دەسەڵات لەم ڕۆژهەڵاتەدا لەسەر قانوونی دارستان ڕێکخراوە، شەڕ لە دارستاندا زگی برسی و غەریزەکانی لە ڕێی هێزەوە تێر دەکات، بەرپرس و سەرکردە ڕۆژهەڵاتییەکان لە نەویشیاندا ئەوانەی کورد هەروا.

پێشمەرگەی دێرین و قۆناغی نوێ

هەر کەسێک تەنیا کوڕی سەردەمەکەی خۆیەتی
هیگل

کاتێک باس لە قۆناغی نوێ دەکەین مەبەستمان لە قۆناغی دوای ڕاپەڕینی ئازاری ساڵی (1991)ە، کە دوای ئەم مێژووە ئاڵوگۆڕێکی بنچینەیی بەسەر ئەرک و ڕۆڵی پێشمەرگەدا هاتووە. ئەگەر لە قۆناغی بەرگریی و رزگاریی گەلی کوردستان ئەرکی پێشمەرگە بریتی بووبێت لە چەک هەڵگرتن و ڕووبەڕووبوونەوەی سەربازیی لە بەرامبەر دوژمن، بێگومان لە قۆناغی ئازادیی دوای ڕاپەڕین ئەرکی پێشمەرگە دەگۆڕێت بە پارێزەری ئەو ئازادییە و تاکێکی خزمەتگوزار. ناکرێت پێشمەرگەی دێرین بە هەمان بیرکردنەوەی قۆناغی خەباتی چەکدارییەوە مامەڵە لەگەڵ ئەم دۆخەشدا بکات، لەبەرئەوەی دوو قۆناغن جیاوازیی ریشەیی و قووڵیان لەگەڵ یەکتر هەیە و کەمترین پەیوەندیی و وێکچوون لەنێوانیاندا هەیە. ئەگەر ئەوکات شۆڕشی کورد دژی حکومەتی ناوەندیی و دەستەڵاتی بەڕێوەبەریی بووبێت چ لە خودی کوردستان چ لە عێراقدا، ئێستا ئەم شۆڕشە خۆی حکومەتە لە کوردستان و بەشێکیشە لە دەستەڵاتی بڕیاردان لە عێراقدا. ئەگەر ئەوکات پێشمەرگە و

شۆڕشی کورد لە چیاکان بەرەنگاریی هێزێکی پڕ چەکوچۆڵی رژێمێکی هار و دڕندەی دەکرد، ئەمڕۆ لە شارە و بووەتە دەستەڵاتێکی هەڵبژێردراو، پێویستە وەک خۆی بە هەناسەی حکومەت و دەستەڵاتەوە ئەرکی سەرشانی راپەڕێنێت. بە هەموو جۆرێک و لە دەیان گۆشەنیگا و رووەوە قۆناغی هەنووکە جیاوازە لە قۆناغی داگیرکراویی ئەم بەشەی کوردستان، هەڵبەتە لەگەڵ گۆڕان و وەرچەرخانی قۆناغدا ئەرک و ڕۆڵەکانیش دەگۆڕێن، ناکرێت کەسێک لە دوو قۆناغی جیاوازدا تەنیا یەک جۆرە ئەرک و ڕۆڵی هەبێت، ئەمە مومکین نییە.

کەواتە ڕۆڵی نوێی پێشمەرگەی دەرین چییە؟. ڕۆڵی پێشمەرگەی دەرین لەم قۆناغەدا ڕۆڵێکی خەباتگێڕانەیە، بەڵام بە دیوە مەدەنییەکەیدا، لە کورتترین و پوختترین دەربڕیندا ئەرکی سەرشانی پێشمەرگەی دەرین ئەوەیە تێکۆشانی مەدەنیانە و ئاشتیخوازانە بکات بۆ بەرینکردنەوەی مەودای ئازادیی و خزمەتگوزاریی و چەسپاندنی مافەکانی مرۆڤ و عەدالەتی کۆمەڵایەتی و ئابووری. من ئەم تێکۆشانە بە درێژکراوەی هەمان خەباتی شاخ دەزانم و لە رووی بەها و گرنگییەوە لە شانی یەکتردا دەیانبینم، بەڵکو ئەمەیان قۆناغێکی زۆر باڵاتر و پێگەیشتووترە لە ئەرکی پێشمەرگایەتیدا. ئەم قۆناغە وا لە پێشمەرگەی دەرین دەخوازێت دەستبەرداری خولیای خۆی و ئەو نەرگسییەتە قووڵە بێت تووشی هاتووە و لە بژاردنی سەروەریی و شانازییەکانی دوێنێ بێتە دەرێ و لە جەرگەی واقیعی ئەمڕۆدا بێت و بە کردەوە بیسەلمێنێت دەتوانێت لە واقیع و قۆناغی دوای راپەڕینیشدا وچان بە ئەرکەکانی بدات، بەو پێیەی لەگەڵ بارودۆخ و ژیانی ئەم قۆناغەدا ئاوێتە بووە، ئەرکی پێشمەرگەی دەرین لەوە تێپەڕیی کردووە پاسەوانی یانژی فەرماندەی بارەگا و بەرپرسێکی سیاسیی یان سەربازیی بێت، بەڵکو ئەرکی ئەوەیە زێرەڤانی مافی خەڵک بێت و لە سەنگەری داوا و خواستەکانی جەماوەردا رابوەستێت و یەخەی دەستەڵاتدارانی لەسەر رابوەشێنێت.

ئیدی پێویستە و کاتی ئەوەیە پێشمەرگە دەرینەکان کۆتافییەکانی بەریان دابکەنن لەگەڵیدا چەمک و زاراوەی شۆڕش بخەنە سەبەتەیەکی خاشاکەوە، چوونکە چیتر ئێمە شۆڕش نین!! لە کاتێکدا تۆ سەرەک کۆماری عێراقیت، سەرۆکی هەرێمت هەیە، ئیدی شۆڕش چ مانایەکی هەیە؟ ناکرێت بە چەشنی بەعس و لەسەر هەمان بیرکردنەوەی سەدام حسێن ڕۆژانە و هەر دە خولەک جارێک وشە و زاراوەی شۆڕش بە گوێی خەڵکیدا بچرپَنین و بیکەینە نان و ئاویان، ئێمە چیتر شۆڕش نین، بەڵکو دەستەڵاتێکی کارگێڕیین، هەر بۆیە ئێمە وەک هاووڵاتیان داوا و

خواستەکانمان لە بەرپرسانی کورد وەک دەستەڵات و حکومەتە نەک شۆڕش. ئیدی کاتی ئەوەیە پێشمەرگەی دێرین بە میکانیزمی ئاشتیخوازانە و دیموکراسیانە جوڵەی بەهێز لە خۆی نیشان بدات تاکو گۆڕانکاریی بەرچاو لە ئازادیی و ماف و خزمەتگوزارییدا رووبدات و بەرجەستە بکرێت، ئاخر ناکرێت پێشمەرگەی دێرین بەو وەهمی (دوژمنە)وە سەیری ئەمڕۆ و سبەینێ بکات، یان لە گۆشەیەکی پەراوێزەوە لە بەردەم خۆیەوە پرتە و بۆڵەی بێت، بەڵکو دەبێت داینەمۆی جوڵەی سیاسی و سەرمەشقی بزووتنەوەی مەدەنیانە بێت لە کوردستاندا.

فەیلەسووف و هزرمەندی فەرەنسی (میشێل فوکۆ) دەڵێت (من راڤەی ئەوەم کردووە گۆڕان پەیوەندیی بە جوڵەی رامیارییەوە هەیە). بۆ ئەوەی ئەم دۆخەی ئێستا تێپەڕێت و گۆڕان لەسەر بەرینترین ئاست و مەودا رووبدات دەبێت جەماوەری کورد لە پێشیانەوە پێشمەرگەی دێرین و دەستەبژێری رۆشنبیر و خوێندەوار جوڵەی سیاسی لە خۆیان نیشان بدەن، ئیرادەیان هەبێت بە هەنگاوی نوێ و تێپەڕاندنی واقیع رووەو باشتر و چاکتر و ئازادتر. پێشمەرگەی دێرین نابێت دەست و پێ سپی بێت لە ئاست ئەو هەموو ناڕەواییەی لە کۆمەڵگەی کوردستاندا هەیە، نابێت بێدەنگ بێت لە بەرامبەر ئەو ڕێژە زۆر و ترسناکەی گەندەڵیی و ڕۆتین و بیرۆکراسییەت، ناکرێت خۆی غافڵ بکات لە بەرامبەر ئەو هەموو بەفیڕۆبردنەی سامانی وڵات و ئەو هەموو بەرپرسە فایلدارە و ئەو لەشکرە لە سیاسیی بازرگان بە خوێنی ئابووری وڵاتەوە. لە راستیدا کاتێک گەندەڵیی و نالێپرساویی و نادادپەروەریی لە کۆمەڵگەی کوردستاندا دەگاتە لوتکە و راددەیەکی سەرسوڕهێنەر و خەیاڵیی بەرئەنجامی ئەوە نییە دەستەڵات زۆر بەهێز و بە قودرەتە، بەڵکو بەشێکی هەرە سەرەکی لەوەوە سەرچاوەی گرتووە نەیارانی ناعەدالەتی و خەڵک خۆیان بێدەنگ و زۆریش لاوازن.

رەمەن رێگان دەڵێت (من ئەمەم زۆر جاران وتووە خراپتر لە هەموو خراپەکان کە جیهان بەدەستییەوە دەناڵێنێت بە دەستەڵاتی چاکەخوازانە نەک دەستەڵاتی خراپەکاران). ئەوەی ئەم دۆخەی لە کوردستان خوڵقاندووە بێ هێزیی و بێ دەستەڵاتی جەمسەر و باڵەی چاکەکار و ریفۆرمخوازە، نەک ئەستووریی و بەهێزیی باڵی گەندەڵ و خراپەکار. پێشمەرگەی دێرین لەسەریەتی کۆمەک بکات بە ئاقاری بەهێزکردنی ڕەوتی چاکسازیخواز و مەدەنی و دیموکراتیخوازی کۆمەڵگەی کوردستان و هەماهەنگ بێت لەگەڵ کار و پڕۆژەکانیان، هەروا پێویستە چۆن لە خەباتی شاخدا پێشڕەو و سەرمەشقی جەماوەرەکی

زۆری خەڵک بووە ئێستاش هەر بە هەمان رۆحییەتەوە هەوڵ بدات و کار بکات تا پێشەنگی ئەو جەماوەرە بە مەگەلکراوە بێت تەنانەت زمانیان نییە بۆ داکۆکیکردن لە ماف و خواستەکانیان. دەکرێت بڵێم پێشمەرگەی دێرین دەبێت زمانحاڵی ئەو خەڵکانە بێت بەهەر هۆیەک بووە ناتوانن گوزارشت لە ئازار و نەهامەتییەکانیان بکەن، قاچی ئەوانە بێت لەبەر هەر ڕێگرییەک بووە ناتوانن هەنگاو بنێن بۆ سەندنی مافەکانیان، دەستی هەموو ئەوانە بێت لەبەر هەر هۆکارێک بووە ناتوانن لافیتەیەک بەرز بکەنەوە یان یەخەی حاکمان بگرن و رایانوەشێنن تاکو لە خەوی بێئاگایی لە بارودۆخەکە بێداریان بکەنەوە.

پێشمەرگەی دێرین ئەگەر ئەرکێکی لەسەرشان بێت یان ئەگەر قەرارە لەم بارودۆخەدا ڕۆڵێک بگێڕێت پێویستە بەرهەڵستیی دەسەڵات بکات نەک بە ئەوەی بیڕوخێنێت بەڵکو بە ئەوەی چاکی بکات و بیهێنێتەوە سەر ئەو هێڵە ڕاستەی دەبێت هەیبێت. پێشمەرگەی دێرین دەبێت واز لەو خەیاڵە بهێنێت هەر بەرهەڵستیکردن و بەرەنگارییەکی دەسەڵات کۆمەکە بە دوژمنانی کورد و سەرئەنجام ئەم حکومەتە (ساوا) یەی پێ لاواز دەبێت، بەڵکو پێویستە بەو شعورەوە کار بکات لازمە شۆڕشەکەی دوێنەی ماف و ئازادیی و ژیان بە هاووڵاتیان دابین بکات ئەگینا هەرگیز دەمی خۆی ناگرێت و وەدەنگ دێت لەسەر مافی بەشخوراوان، ناڕەزایەتی دەردەبڕێت لە ئاست تاڵییەکانی ژیانی هاووڵاتیان و بەرهەڵستیی دەکات لەبەرامبەر هەر چەوتیی و نابەجێییەکی ورد و درشتی دەسەڵات. دەبوایە تاوەکو ئێستا چەندان ڕێپێوان و کەمپینی پێشمەرگەی دێرینمان بدیبایە بۆ ناڕەزایەتی دەربڕین دژی دەسەڵات و حکومەت، کەچی بەداخەوە تاوەکو ئێستا بێدەنگن و جاروبار لەرێولەوە لە سوچی لاپەڕەی ڕۆژنامەیەکدا سکاڵانامە یان نامەیەکی کراوە بۆ بەرپرسێک یان لایەنێکی بەرپرسیار دەنێرن و هیچی تر.

مایکڵ هاردت– ئەنتوان نیگیری دەڵێن (زۆر لە زاناکانی سیاسەت دەڵێن مەسەلەکە لەوەدا نییە بۆچی خەڵک بەرهەڵستیی دەکەن؟ بەڵکو لەوەدایە بۆچی بەرهەڵستیی ناکەن؟). ئاخر ئەگەر سبەینێ پێشمەرگە دێرینەکان ناڕەزایی دەربڕن، پرسیار ناکەین بۆچی ناڕەزایەتی دەردەبڕن؟ چون هەموو دەزانین چەندە بێبەش و مافخوراون، چەندە دڵگرانن بەم بارودۆخە، بەڵکو هەنووکە پرسیار دەکەین ئاخۆ لەبەرچی و بۆچی پێشمەرگە دێرینەکان ناڕەزایەتی دەرنابڕن و هیچ بەرهەڵستییەک ناکەن؟ ئەگەر هەر ئەمڕۆ چی پێشمەرگەی دێرین هەیە بەر دەرگای وەزارەت و فەرمانگەکان بگرن و خۆپیشاندان ساز بدەن، هەموو ئەوەمان لەلا ئاشکرایە وەزارەتەکان بە جۆرێک گەندەڵ و

کەمتەرخەمن، تەنیا پێویستە لە دژیان رێپێوان سازبکرێت، بۆیە لامان سەیر نییە. بەڵام ئەگەر پێشمەرگەی دێرین و دواتر کەی خەڵک ئەم کارەیان نەکرد، پرسیارێکە لەلامان دەوروژێت و دەپرسین ئاخۆ لەبەر کام هۆ و بەهانە بەرهەڵستیی ناکەن و تاکەی خۆیان دەخەنەوە و بەرگە دەگرن؟. پێشمەرگەی دێرین لەسەریەتی لە پێنا ناڕەزایەتی و داخوازییەکانی خەڵکدا بوەستێت لە بەرامبەر دەستەڵات، هەروەک چۆن لەسەریەتی رچە و یەکەمین بێدەنگیی بشکێنێت و کەلەپچەی کۆڵەیی رابماڵێت. خەڵکی ئەم وڵاتە تەواو بێزار و بێ هیوابوون لە بەرپرس و دەستەڵات و پادشا نوێیەکان، تەنانەت گەنجەکان ئەم وڵاتە وەک (گەراج) یان فڕۆکەخانەیەک سەیر دەکەن تا لەوەی بڕۆن بۆ تاراوگە، ژیان زەحمەتییەکی قورسە و هەزار و یەک کێشەی ئابووری و کۆمەڵایەتی و کولتووریی سەریان دەرهێناوە، هەموو چاوەڕێی فریادڕەس و دەستەڵاتێکی راستەقینەن، لە بەرئەوە پێشمەرگەی دێرین نابێت کەمتەرخەم بێت بەرامبەر بە ژیانی جەماوەری گەل و دەبێت لەگەڵیاندا کار بکات بۆ بەرقەرارکردنی دەستەڵاتێک کە رێز لە مافەکان و ئازادیی هاووڵاتییەکانی بگرێت.

(د.ناجی تکریتی) لە وتارێکیدا زۆر باش نوسیووەتی (خەڵکی لە قسەی رووت بێزار و نائومێدبوون، پێویستیان بە رزگارکەرێکە لەو مەینەتییە رزگاریان بکات، ئەمەش تەنیا هەر بە قسە و وادەی بە کردەوە فریویان نەدات، لە چاوەڕوانیی سەرکردەیەکن قسە و کردەوەی وەک یەک بێ). پێویستە پێشمەرگەی دێرین هاوکار و یارمەتیدەری خەڵک بێت و لەگەڵیاندا بێت بۆ راستکردنەوەی دەستەڵاتداران و جێگیرکردنی سەرکردە و دەستەڵاتێک بەشێوەیەکی راستەقینە نوێنەرایەتیان بکات. بە کورتی رۆڵی پێشمەرگەی دێرین لەم قۆناغە بریتییە لە داکۆکیکردن لە مافی خۆی و خەڵک، گەڕانەتی لە پێشمەرگە و سەربازەوە بە تاکەکی ئەکتیڤی مەدەنی و هەردەم لە بەرامبەر دەستەڵاتدا بوەستێت بە زیاتر چەسپاندنی مافەکانی خودی خۆی و هاووڵاتیان، دواجاریش بە دروستکردنی کۆمەڵگەیەکی ئازاد و دیموکراسی. رۆشنبیری عەرەب (حسەن دەروێش) دەنووسێت (لە مێژوودا چیرۆکی فەرماندەیەکی رۆمانی هەیە کە بە سەرکەوتوویی لە جەنگێک دێتەوە و بە سەربەرزییەوە لە شەقامەکانی شارەکەیدا پیاسە دەکات، خەڵک لە دەوری جەم دەبن و هوتاف بە ناوی دەدەن و سەرکەوتنەکانی نەمر دەکەن. هەر هەمان مێژوو دەڵێت لە پشت ئەو فەرماندەیەوە سەربازێکی بازوو و مەچەک ئەستوور رێی دەکرد، ئەرکی ئەو سەربازە تەنیا پاراستنی فەرماندەکەی نەبوو لە ناپاکیی و پیلانگێڕیی، بەڵکو ئەوە بوو هەموو کات بە گوێی فەرماندەکەی بچرپاندبایە: لە یادت

بێت تۆ مرۆڤیت، لە یادت بێت تۆ مرۆڤیت). ئەرکی پێشمەرگەی دێرینیش ئەوەیە هەمیشە بە گوێی دەستەڵات و سەرکردەکانی کورددا بچرپێنێت لە یادتان بێت، ئەو خەڵکەتان لە یاد بێت، بەڵێن و وادە و پەیمانە زلەکانی خۆتان لە یاد بێت.

پێشمەرگەی دێرین و نائومێدیی و نامۆبوون

نائومێدیی و نامۆبوون بەشێکی جیانەکراوەی دەروونی مرۆڤە، لەگەڵ مرۆڤدا نامۆبوون گەشەی کردووە و بە بەردەوامی وەک سێبەرێک لە تەکییەوە ڕۆشتووە. لە رووی شیکردنەوەی دەروونییەوە زاناکان و قوتابخانەکانی دەروونشیکاریی کۆکن لەسەر ئەوەی نامۆبوون لە قووڵایی ناخی هەموو مرۆڤێکدا چێنراوە و هیچ مرۆڤێک نییە لە ژیانیدا تووشی شۆک و نائومێدیی نەبێت. هەرچەندە ڕێژە و ئاستی ئەم نامۆبوونە لە مرۆڤێکەوە بۆ مرۆڤێکی تر دەگۆڕێت بە هەمان شێوە هۆکارەکان ڕۆڵێکی ئێجگار گرنگ دەگێڕن لە زیاتر نامۆکردنی مرۆڤدا. پێشمەرگەی دێرین ئالی و سوپەرمان نەبووە و نییە بەڵکو مرۆڤێکی تەواو ئاساییە و بەدەر نییە لە گرێ و ئاڵۆزییە دەروونییە هاوبەشەکانی مرۆڤ، ئەویش وەک هەموو کەسانی تر ژیانی دابەشبووە بەسەر لەحزەی گەشبینی و کامەرانی و لەحزەی نائومێدی و نامۆبوون. ڕەنگە لەبەر چەند هۆکارێکی تایبەت و دیاریکراو پێشمەرگەی دێرین زیاتر تووشی نائومێدیی و تەنانەت تێکشکان ببێتەوە. گرنگترین فاکتەر لەم راستاییەدا بریتییە لە وردوخاشکردن و بەسەرابکردنی خەونەکانی، ئەو خەونانەی لە قۆناغی خەباتی شاخدا هەزارەها جار بەڵێنی بەدیهاتنیان پێدەدا، لەگەڵ ئەوەشدا ئەم بارودۆخە نەخواستراوترە پڕ گەندەڵیی و ناداپەروەرییەی دوای راپەڕین یەکێکی تربووە لە فاکتەرە هەرە بەهێزەکانی نامۆبوون ئەمە نەک هەر بە پێشمەرگەی دێرین بەڵکو بەسەرجەم هاووڵاتیانی کورد. هەنووکە دەبینین وەهمەکانی نەتەوایەتی و سۆسیالیزم و مافی چارەی خۆنووسین تەبەخوریان کرد و وەک هەڵم بە ئاسمانی بێدەنگیدا چوون.
ئەوەتا کوردستان دوای هەڵەبجە و ئەنفال و کارەساتە سامناکەکانی لەسەر دەستی بیرۆکەی پانعەرەبیزم جارێکی تر دەلکێنرێتەوە بە عێراقی بێ هیوایی و نەهامەتییەوە. نەتەوایەتی و کوردایەتی بووە بە کۆمپانیا و دوکانداریی و کاڵایەکی بە نرخ و گرانبەهای بازاڕی سەفقات، هەنووکە بەرهەمهێنەرانی دوژمنی گووتاری نەتەوایەتی بازرگانی هەرە گەورەی ئەمڕۆی وڵات و بزنسمان و خاوەن کۆمپانیای زەبەلاح و سەروەت و سامانی خەیاڵیی و نەبڕاوەن،. دروشمەکانی وەک مافی مرۆڤ و مافی چارەنووس و ئازادیی بیروباوەڕ و دیموکراسی لە

بازاڕی کوردیدا ئەکسپایەر بوون و فڕێدراونەتە تەنەکەی خۆڵەکانی شارەوانییەوە. سۆسیالیزم و (وتە زێڕینەکانی) ماوتسی تۆنگ و کولتووری چێ گیڤارا وەک بەرگەکەی کۆن و دڕاو لەبەری حزبەکان داکەنرا. درێژترین رووباری خوێنی پێشمەرگە و شەهیدان تێکەڵ بە مەی و شامپانیا و کەنیاکی بەرپرسە چاوشۆڕەکان بووە و بۆیان بۆتە جێگەی کەوسەر و شەرابی فیردەوس. هەنسک و حەسرەتی هەزاران و ماڵوێرانانی ڕێگای رزگاریی بۆتە خۆشترین نوکتە بە دەسەڵاتداران و ئەو ئەو بەرپرسە نەمەک بە حەرامانەی تا دوێنێ لە شاخ تەنیا بە دۆی مەشکەی گوند تینووێتیان دەشکا. ئیتر مرۆڤی کورد چۆن تووشی نامەبوون نابێت؟. ئەی پێشمەرگەی دێرین چۆن لە هەمووان زێدەتر و زەقتر بەم دەردە بیمار نابێت و تاکو سەر مۆخ هەست بە ئازار و ئێش ناکات؟.

نووسەری ناسراوی عەرەب (حسەن دەروێش) لە یەکێک لە ژمارەکانی رۆژنامەی (البیان)دا باس لەو نامەبوونە دەکات لای نەوەی شۆڕشگێڕی عەرەبی و دەنووسێت (ئەو نەوەیەی کە نەوەی نیوەی یەکەمی سەدەی پێشوو بوون بە وەهمی نەتەوایەتی و نیشتمانی گەورەی نەمرەوە ژیان، لە دوای ئەو وەهمانەشەوە وەهمی سەروەتیشی هاتە سەر، هەر ئەم نەوەیە ئێستا بە چاوی خۆی دەبینێت خەونەکانی چییان بەسەرهات و لە کۆتایدا گەیشتەتە چ ڕێژەکی کوشندە ئەمڕۆکە دەیبینین). پێشمەرگەی دێرین وەک نەوەی نیوەی دووەمی سەدەی رابردوو (سەدەی بیست) دوای بێ هۆشکردنی بە تلیاک و وەهمی نیشتمانپەروەریی و کوردستانێکی سەربەخۆ و پڕاوپڕ لە ئازادیی و ماف، ئەمڕۆ دەبینێت خەونەکانی یەک لە دوای یەک هەرەس دەهێنن و ئەو جادووەی لە شاخ لێیکراوە یەک بە یەک پووچەڵ دەبنەوە و ماهییەت و سروشتی راستەقینەیان بەدەر دەکەوێت. ئەمڕۆکە بە چاوی خۆی دەبینێت خەونەکانی چییان لە بەسەر هاتووە و ڕزگاری کورد گەیشتووەتە چ چارەڕەشییەک!، ماف و ئازادیی گەورەترین و تاڵترین درۆ بوو لەگەڵیدا کراوە. دوای ئەم هەموو بەتاڵکردنەوە و لە باربردنەی خەون و ئاواتەکانی دوێنەی، پێشمەرگەی دێرین هیچ ڕێگایەکی تری لەبەردەم نییە یان بەرپەرچدانەوە یان خۆخواردنەوە و ئازاری ویژدان و نامەبوون. دەبینین تا ئەمڕۆ پێشمەرگەی دێرین ڕێگاچارەی دووەمی هەڵبژاردووە، ڕێگەچارەی خۆخواردنەوە و ئازاری ڕۆح و ویژدان.

پێشمەرگەی دێرین ئەوە ڕۆژێ لە خەباتی سەخت و دژواری قۆناغی شاخدا، خەونی بە وڵاتێکەوە دەبینی هاووڵاتیان لە ئەرک و ماف و ئازادییەکاندا یەکسان بن، ڕێز لە مرۆڤبوون بگیرێت پێش هەر شتێک،

بە چەکی شۆڕش و نەبەردیی و هەڵمەتی سەربازییانە چاوی لە پاشەڕۆژێکی رووناک و ئارام و ئاسایی بڕیبوو. هەموو ناڕەحەتییەکانی شاخ و هەوراز و نشێوەکانی رێگای هەوڵ و خەباتی قبوڵ بوو تاسبەینێ دادپەروەریی چێ بێت و یاسا سەروەر بێت و مافی هەموو کەسێک پارێزراو بێت، نەک وەک ئەمڕۆ پارە دەسەڵاتدار بێت، ئاخر کاتێک پارە دەبێتە خودا، مرۆڤ دەبێتە بەندەی پارە و دەبێت وەک کۆیلەیەک پارە بپەرستێت، ئیتر ئەمەش سەرەتای هەموو خراپەکارییەکانە. برتۆڵد برێخت، دەڵێت: (لە کۆمەڵگەیەک پارە تیایدا فەرمانڕەوایە و بەدەستهێنانی پارە جگە لە رێی ناپەسەندەوە مەیسەر نییە، چاکەکاریی دەبێتە درۆ). پێشمەرگەی دێرینیش چاوی هەیە و ئەوە دەبینێ (سەربەستی رابەرایەتی گەل ناکات) بەڵکو پارە تاکە والی و فەرمانڕەوایە، ئەو بیروباوەڕ و پرنسیپانەشی لە شاخ دیعایەیان بۆ دەکرا تووڕ دراونەتە زبڵدانی مێژووەوە و بە کلاسیک هەژمار دەکرێن، ئیتر بڕوای بە هیچ چاکەکارییەکی حزب و سەرکردایەتییەکەی نامێنێت، ئاسانیش نییە دوای ئەو هەموو ناڕەحەتی و قوربانیدانە بە ژیانی خۆ هەروا بە بڕیارێک دەستبەرداری حزبەکەی ببێت، ئاخر ئەمە قورسترین بڕیارە و سەرسەختترین دەروونی گۆرەکە، مرۆڤ ناتوانێت بە دەستی خۆی کۆرپە یان کوڕە جگەرگۆشەکەی زیندەبەچاڵ بکات! لەگەڵ ئەوەشدا پێی شادمان بێت. سەختییەکە لێرەدایە پێشمەرگەی دێرین لە نێوان دووڕیان و دوو رێگادا تووشی شۆک و ئازار بووە:

یەکەم: دەستبەردان لە حزب و کاروانی دوورودرێژی خەبات، ئەمەش کارێکی ئەستەم و پڕ لە ناڕەحەتییە و چۆڵکردنی مەیدانیشە بە گەندەڵکاران.

دووەم: قبوڵکردنی ناعەدالەتی و ئەو قەیرانە خنکێنەر و کوشندەیەی کۆمەڵگەی کوردی تیایدا دەژی لەگەڵ چاوپۆشین و دیزە بەدەرخەنەکردنی دزی و گەندەڵیی دەسەڵات و پاساو هێنانەوە بۆ نەبوونی ئازادیی و نەبوونی خزمەتگوزارییەکان و بە مافییەکانی جەماوەری خەڵک.

ئەمەشیان دوورە لە سروشتی راستەقینە و واقیعی پێشمەرگەی دێرینەوە، چوونکە ئەو کەسێک بووە لە سەردەمی پێشووتر قبوڵی ئەمانەی نەکردووە بۆیە شاخ و خەباتی هەڵبژاردووە، بۆیە ئەگەر ئێستا پێی رازی و قایل بێت کەواتە خەبات و بەرخودانی چەندان ساڵی لەسەر چیاکان چ مانایەک دەبەخشێت؟ سەروەرییەکانی دوێنێ قابیلی ئەوەن بە هەڵەکانی ئەمڕۆ لەناوچن وەک ئەوەی بەرپرسەکان کردیان. بارودۆخی کوردستان لە کەناری هەڵدێر و رەخی تیاچوونە، چوونکە

مرۆڤی کورد لە هەموو روویەکەوە تێکدەشکێنرێت و هەناسەی سافی دوکەڵاویی دەکرێت، هەزاریی وەک پەتایەکی کوشندە پەرە دەسەنێت، ژمارەی هەژاران و بێدەرامەتان لە ئاستێکی ئاسایی دەرچووە، لەولاوە چەندان کەس و بەرپرس بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنەر دەبنە سەرمایەدار و ملیۆنەر بەبێ ئەوەی کەسێک هەبێت پرسیاریان لێبکات ئەمەیان بە چی؟. د.ناجی تکریتی، لە وتارێکدا بە ناوی (نامەیەک بۆ کاربەدەستی وەڵات) دەنووسێت (دەبێت هەمیشە ئەوە بزانیت هەرچەندە ژمارەی ملیۆنەران زۆرتربێت ژمارەی هەژاران و نەداران دوو هێندە دەبێتەوە). پێویستە کاربەدەستانی وەڵات بزانن هەژارانی ئەم نیشتمانە خەمناکە سەد بەرابەر و هەزار بەرابەری ئەو ملیۆنەرە بە بەزەییانە دەبن کە بەوێنەی گروپەکانی مافیا دەستیان بەسەر بازاڕ و ئابووری و بژێویی هەژاراندا گرتووە. خەڵک لەم نادادپەروەریی و جیاوازییە قووڵە چینایەتییە بێزار و رق ئەستوورە بە قەدەر ئەوەش تووشی نائومێدیی و بێ هیوایی و رەشبینی بووە، پێشمەرگەی دێرین بە پلەیەکی زیاتر لە خەڵکانی تر دووچاری ئەم حاڵەتە بووە، چون ئەو لە سەرێکەوە خۆی بە تاوانبار دەزانێت کە ئەمە بەرهەمی خەباتەکەیەتی، لە سەرێکی ترەوە ناڕازی و بێزارە چوونکە خوازیاری ئەم رۆژە نەبووە و هیچ کات لە نیازیدا نەبووە بە کوردستانی گەندەڵیی و راوڕووت خەبات بکات، ئەگەرنا نەیدەکرد.

پێشمەرگەی دێرین دەیویست مرۆڤی کورد کوردستان لە ئەولەویەتی کاردا بنیات بنرێتەوە، ئەوی رژێمی بەعس سووتاندی سەوز بکرێتەوە، ئەوی داگیرکەرانی کوردستان کاولیان کرد بە رازاوەترین شێوە دروست بکرێتەوە، ئەوی بەعس تاریک و لێڵی کرد لەسەر دەستی کورد سپی و روون بکرێتەوە. هەروەک (حسەن دەروێش) دەڵێت (بەر لەوەی بیر لە بنیاتنانەوەی نیشتمان بکەینەوە پێویستە بیر لە بنیاتنانی مرۆڤەکان بکەینەوە، هیچ مرۆڤێکیش ناتوانێت بنیاتنەر بێت ئەگەر بەتو ئازاد نەبێت، ئازادیش وشەیەکی ترسناکە لە نیشتمانێکدا کە کراوە بە زیندانێکی گەورە). پێشمەرگەی دێرین کاری بە ئەوە کردووە وڵات نەبێتە ئەو زیندانە گەورەی حسەن دەروێش باسی دەکات، بۆیە هەموو ناڕەحەتی و تاڵییەکانی دوێنێی لا شیرین بووە، بۆیە نوستن لەسەر تاشە بەردی شاخی بەلاوە دۆشەکی لۆکە و حەریر بووە، بۆیە چەکی سەرشانی لە هەموو شت لا پیرۆزتر بووە. ساتێک ئێستا دەبینێت ئاوەدانکردنەوەی چی؟ بنیاتنانەوەی چی؟ خەباتی چی؟ کورد و کوردستانی چی؟ کولتووری بەرگریی چی؟ نەتەوایەتی و گەلی چی؟ مرۆڤ و مافەکانی چی؟ چی و چی… هەر هەمووی بوون بە درۆیەکی گەورە و جێگەی گاڵتە و شۆخی پێکردن، ئیدی وەرە مرۆڤێک بەو هەموو دەرد و ئازارەی زۆرەی شاخەوە بتوانە بەرگەی ئەمە بگرێت!. لەبەرئەوە

پێشمەرگەی دێرین ناتوانێت لەگەڵ ئەو بارودۆخە بسازێت، چوونکە ڕۆحە سەرکەشەکەی ڕێی پێنادات، مادام وایە نائومێدیی و نامۆبوون لە هەموو لایەکەوە قانگی دەدات و داگیری دەکات. بە نەگبەتی ئەو کۆمەڵگەیەشی پێشمەرگەی دێرینی تیا دەژی تووشی هەمان شەک و پەتا هاتووە ئیدی چۆن دەتوانێت باری سەرشانی سوک بکات و موراعاتی بکات، کۆڵن وڵسن وتەنی (ئەگەر ژیارێک ڕۆحی نەخۆش بێت تاک بە هەمان نەخۆشییەوە دەتلێتەوە).

کە کۆمەڵگەی کوردی خۆی نەخۆش بێت و لە هەمان کاتدا دەسەڵاتی سیاسیی یەکەم کەس بێت بەم ڤایرۆسە تووش بووبێت، چۆن خەڵک بە گشتیی و پێشمەرگەی دێرین بە تایبەتی دووچاری نەخۆشی و گرێی دەروونی نابن؟ بە پێشمەرگە حاڵەتەکە زۆر جیاوازتر و قورستریشە، چوونکە ئەو لە هەموو کەس زیاتر خۆی بە خاوەنی ئەم خاک و وڵاتە دەزانێت. هەر لە بەرئەوەش ئازار و نائومێدیی پێشمەرگەی دێرین لەوانیتر زیاترە و هەستێکی قووڵ و مەزنتری لە خەڵکە ئاساییەکە هەیە، ئەو دوێنێ بە گیانی خۆیشی ئامادەبوو داکۆکی لە وڵاتەکەی بکات ئەمڕۆ چۆن دەتوانێت دیل و ملکەچ بێت؟ پێشمەرگەی دێرین وەک مرۆڤی مەزن، بە پێچەوانەی پیاوە گرگنە دەربارییەکان خەمی لە هەموو کەس زیاترە، ئازاری لە من و تۆ بەسوێترە و ویژدانی زووتر دەڕوشێت و بریندار دەبێت. شاتوبریان، دەڵێت (سەرت سووڕ نەمێنێت لە ژیاندا ئەرک و ئازارمان لە کەسانی دیکە زۆرترە، چوونکە کەسانی مەزن و بەهرەدار ئێش و ئازاری لە کەسانی بە جورم و بچووک زۆرترە). لای منیش سەیرو جێی واق وڕمان نییە وەختێک دەبینم زمانی پێشمەرگە پڕ گلەییترین زمانە و ویژدانی پڕ ناسۆرترین ویژدانە و ڕۆحی بریندارترین ڕۆحە و جەستەی شەکەتترین جەستەیە. بێزاریی و نائومێدیی پێشمەرگەی دێرین تەنانەت تا ئەو سنوورە ڕۆشتووە لە بەرامبەر ژیاندا تەواو دەدەنگن و ئیرەیی بە مەرگ و گۆڕ دەبەن، بە خۆم لە کەسێکی زۆر نزیکم کە ساڵانێکی زۆر پێشمەرگە بووە بیستووە: وتوویەتی حەزم دەکرد لەگەڵ فڵان کەس لە فڵانە داستان شەهید بوومایە و ئەم ڕۆژە ڕەشە و ئەو شکست و هەرەسە گەورەیەی بیروباوەڕ و حزبەکەم نەدیبا. واتە هەرەسی پەشیمانبوونەوە لە بەڵێن و وادە و خەونەکانی قۆناغی شاخ.

تەنانەت هەندێکیان گەیشتوونەتە ئەو بڕوایەی وەک (لامارتین) بڵێن (گیانم خەمناکە وەک مردن، ئیرەیی بە گڵکۆ دەبەم، ئای بە ئەو خەوە قووڵە درێژە). زۆر جار لە بەرپرسە باڵادەستەکانی دەبیستم دەڵێن پێشمەرگەی دێرین بە نارازییە؟ ئەوە نییە زەویمان پێداون و مووچەی خانەنشینیان هەیە!!. بێگومان هەیە لەسەر جۆری ڕۆژەی

بەهرەمەندبوون لەم ئیمتیازاتانە ناڕازییە، بەڵام راستییەکەی ئەوەیە پێشمەرگەی دێرین تەنیا شینی خۆی ناکات، ئەو دەیەوێ هەموو خەڵکی سوودمەند بن، ئەوی بۆ خۆی هەڵدەبژێرێت بە سەرجەم هاووڵاتیانی گەلەکەی هەڵدەبژێرێ. سارتەر وتی (ئەوی بۆ خۆمی هەڵدەبژێرم واتە بۆ گشت مرۆڤی هەڵدەبژێرم). پێشمەرگەی دێرین بە هەستەکی سارتەرییانەوە داوا دەکات و هیچ شتەکی تەنیا بۆ خۆی نییە. پێشمەرگەی دێرین هەرگیز نایەوێت خۆی پێشتە و پەرداخ و خەڵک رووت و ڕەجاڵ بێت، ئەو گەرەکییەتی یەکسانی بە بە من و تۆ و هیچ پەودانگەکی تر بەرجەستە بکرێت. (س- ش) و (ل- ع) وەک یەک بن لە تەرازووی یاسا و ئەرک و مافەکاندا. خەون و خەباتی پێشمەرگەی دێرین بە وەرگرتنی پارچەیەک زەوی نەبووە، ئەو کە چیاو دۆڵ و خۆرەند و تاڤگە و جەنگەڵ و ئەشکەوت و ڕەز و باخ و کانی و زنەی ئەم وڵاتە بە موڵکی خۆی دەزانێت چ پێویستی بەو پاداشتە هەیە تا پێیەکی رزیوی بدەنە دەست و بەڵێن فەرموو ئەو پارچە زەوییە لە بری هەموو خەباتەکەت. پێشمەرگەی دێرین خۆی بە (مەسەلینی) نازانێت تا بێت (ئەوەی پێبای هەیە نانی هەیە)!. ئەو دەیەوێ پێبادار و بێ پێبا، چەکدار و بێ چەک هەموو نان و ئازادییان بەر لە هەر شتەک هەبێت و هەلی ژیانیان بۆ بەخسەنرێت و کامەرانی و شادییان بۆ مسۆگەر بکرێت. بەڵام لە واقیعی حاڵدا نە پێشمەرگەی دێرین و نە خەڵک بە گشتیی سوودمەند نەبوون، لەوە پتریش بوونەتە هەوێن و سووتەمەنی ڕێگای دەسەڵاتدارانی کورد بۆ مانەوەیان لەسەر کورسی فەرمانڕەوایی.

مرۆڤ لە نەوان یاخیبوون و نائومێدییدا یەکێکیانی بۆ دەمێنێتەوە، لە واقیعی گەڵاوی دنیای نوێدا یاخیبوون قورس و ناڕەحتترە بۆیە نائومێدیی بە ئاسانی یەخەی خەڵک دەگرێت، خەستترین نائومێدیی و نامەبوونەکیش دەبێتە میوانی دڵی پێشمەرگەی دێرین. لە خۆڕا نییە دەبینین هەندەکیان بەرگە ناگرن و بەبێ هیوایەوە ڕێگای تاراوگە دەگرنە بەر یان بەشەکی هەرە زۆریان بەهۆی ئەلکهول و مەی خواردنەوە خۆیان بەتاڵ دەکەنەوە و هەوڵی خۆ قووتارکردن دەدەن لە دەست ئەو واقیعە تفت و تاڵە و نائومێدکەرە، بگرە هەندەکیان ماددەی سڕکەر و بەهۆشکەر و ئارامبەخش بەکاردەهێنن بۆ راگرتنی هاوسەنگی خۆیان تاکو ئەوە هیچ نەبێ لە ئاکامدا شێت نەبن. ولیەم فاش دەڵێت (ئەو کەسەی خەمی هەیە شەرابیشی هەیە). فاش دەڵێی ئەم قسەیەم تەنیا بە پێشمەرگە دێرینەکانی کورد کردووە، چونکە پێشمەرگەی دێرین زۆربەیان هیچیان نییە جگە لە غەم و شەراب.

بەهەرحاڵ دوای راپەڕین لەبری ئەوەی پێشمەرگەی دێرین قەرەبووی ڕەژانی ناهەمواری بۆ بکرێتەوە، لە جیاتی ئەوەی خەونەکانی بکرێتە

واقیع و ئاوات و ئومێدەکانی بەدیبهێنرێت کەچی هەنووکە فەرامۆشکراوە و تووشی نائومێدیی و بێ هیوایی کراوە. بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێت کە کۆڵبدات، ڕەنگبێ وازهێنان و بەرەڵڵاکردنی جڵەوی ئەسپەشەی دەسەڵات کارەساتی لەوە زیاتر بنێتەوە، حەقوایە پێشمەرگەی دێرین جووڵە لە خۆی نیشان بدات، راستە تووشی شکست بووە، بەڵام شکست بە مانای کۆڵدان نایەت، هەمەنگوای، دەڵێت (ڕەنگە مەرەق تێکبشکێت، بەڵام هەرگیز کۆڵنادات). ئەمە چاوەڕوانییمان هەیە لە پێشمەرگەی دێرین هەرچەندە دەزانین لە ناخی هەریەکێکیاندا گریانێکی بە کوڵ هەیە و لە رووخساری کاتی پێکەنینیاندا فرمێسکێک خۆی حەشارداوە، ڕەنگە هەر بەو جۆرە بێت (نازم حیکمەت) لەم چەند دێڕە شیعرەدا وەسفی دەکات:

مرۆڤ چۆن ئەتوانێ بگری و ناخی دڵی پڕی نەزانێ
مرۆڤ چۆن ئەتوانێ شەرم داینەگرێت و
وەکو لێزمەی باران بگری
وا راهاتووی، وەکو پەیکەرێکی بەردین دائەنیشی و
ناخت ئەگری و رووخساریشت پێئەکەنێ
ئای کوڕم چەند گرانە
گەیشتن بەو قۆناغە گریانەی وەکو
گریانی قووڵی دایکانە

پێشمەرگەی دێرین لە جەنگاوەرەوە بۆ خانەنشین

هیگڵ راستی کرد وەختێک وتی هەریەک لە ئێمە تەنێ کوڕی سەردەمەکەی خۆمانین و لەوە بترازێت ناتوانین کوڕی دوو سەردەمی لێک جودا بین، هەرچەندە کەسانێک هەبوون ویستوویانە کوڕی زۆرێک لە سەردەمەکان بن، بەڵام بەیان نەچووەتە سەر، دروست بە پێچەوانەوە بوونەتە گاڵتەجاڕی نەوەیەک کە هەرگیز ناتوانێت لە ویست و خەونەکانی ئەو تێبگات، نەوەیەک سەرلەبەری رابردوو بە هەڵگرانی گووتار و دروشمەکانییەوە ڕەت دەکاتەوە و دەیەوێت بیانخاتە پەراوێزەوە. پێشمەرگە ئەگەر لە قۆناغی رزگاریی نیشتیمانیی و خەباتی دژواری ژێردەستەییدا مۆمی گەشی ئومێد بووبێت ئێستا کە قۆناغی پاش شۆڕش و چنینەوەی دەستکەوتەکانی قوربانیدانی پێشانە، رۆڵی بەسەرچووە وەک قارەمان یان وەک ئەو کەسێتییە بە هەیبەتەی لە ئەندێشەی نەوەی پێش ئازادیی وێنەی بۆ کێشرابوو، لە زۆر بۆنە و جێگەی دیکەشدا ئاماژەم بە ئەوە کردووە سەردەمی بزۆز و پڕ لە ئاڵوگۆڕ و گەشەسەندووی دوای توانەوەی بەستەڵەکی جەنگی سارد سەردەمەکە ئاوس نییە بە قارەمان و کاریزمای رۆحیی بەڵکو کۆمەڵگەی تەکنەلۆژیی هاوچەرخ هەموو

چەمکەکانی شۆڕش و سەرکردەی کاریزمیی و قارەمانی رادەستی مۆزەخانە کردووە و کردوونی بە کەلەپوور.
تەواوبوونی سەردەمی پێشمەرگە بە مانای ئەوە دێت ڕۆڵی کلاسیکی پێشمەرگە کە مەیدانەکەی جەنگی پارتیزانیی و نەبەردیی سەربازیی بوو کۆتایی پێهاتووە، چوونکە بارودۆخی ئەو قۆناغەی جەنگ و خەباتی شاخە و شاخی فەرز کردبوو ئەویش کۆتایی پێهاتووە و مێژوو دەرگای لەسەر قۆناغێکی تر خستۆتە سەر پشت کە قۆناغی دەستەڵاتی خۆماڵییە، بەڵام هێشتا پێشمەرگە دەتوانێت بە مۆدیلێکی تازە و هاوچەرخ کار بکات، کارکردنێک تەبا بێت لەگەڵ ڕۆحی سەردەم و وێنەدانەوەی هەلومەرجی بابەتی و هەنووکەیی کۆمەڵگەی کوردستانی ئەمڕۆ بێت.
سەرەکیترین پرسیار لێرەدا قووت ببێتەوە پرسیاری شێوازی نوێی کارکردنی ئەو ژمارە کەسەیە لەژێر ناونیشانی پێشمەرگەی دێریندا دەیانناسینەوە، وا دەردەکەوێت هەموو بەوە قایل کرابین ئەو دەستە خەڵکە بنێردرێنەوە بۆ ماڵەکانیان و بە مووچەی خانەنشینی ڕێزیان لێبنرێت، کەچی لە بنەڕەتدا بەشی دووەمی کاری پێشمەرگە بە کۆتا نەهاتووە، ئەویش دروستکردنی کۆمەڵگەیە وەڕای ئەوەی ستەمی نەتەوەیی لەسەر نییە، لە رووی ئابووری و ژیانی تاکەتاکی هاووڵاتییەکانیشییەوە کۆمەڵگەیەکی ڕەفاه و خۆشگوزەران و کەم کێشەیە.
مەهامی یەکەم هەر لەگەڵ یەکەم بڵێسەی راپەڕینەکانی شار و شارۆچکەکانی کوردستان لە بەهاری ساڵی 1991 دا دەستبەر بوو، هەرچی دووەم ئامانجیشە بە درێژایی شانزە ساڵی ڕەبەقی دەستەڵاتی کوردیی و پانزە ساڵی تەمەنی حکومەتی هەرێمی کوردستان نەک بەدینەهاتووە بگرە بە بەراوورد لە پاشەکشەدایە یان لە شوێنی خۆی فڕەتەناش لەدەدات و ناڕواتە پێشەوە بەو ئاقارەی شۆڕش لە شاخ بیری لێدەکردەوە یان بە زمانێکی تر بەو فۆرمەی خەڵکیان لە تێگەیاندبوو. ئەم بار و زرووفەی هەیە پێویستی ئەکتیڤبوونی سەرجەم مرۆڤی کورد دەکاتە پێویستییەکی ژیانی، لە نێوانیاندا پێشمەرگەی دێرین بێ ڕۆڵ نییە و دەتوانێت جێگەپەنجەی بدات لەسەر بارودۆخەکە یان بە دیوێکی تردا لەتوانایدا هەیە نەخشی هەبێت لە باشترکردنی ئەو دۆخە نەخوازراوەی باڵی بەسەر کوردستاندا کێشاوە کە نەوەی دوای راپەڕین یان نەوەی قۆناغی ئازادیی نائومێد کردووە بە جۆرێک گومان لە رابردوو بکات، گومان لە ڕەنج و قوربانیدانی هەزاران کەس بکات کە هەموو خوێن و زەحمەتێکیان بۆ هێنانەدی کوردستانێکی ئازاد و دوور لە ژێردەستیی بووە.
ئەرکی پێشمەرگەی دێرینە خەباتەکەی بگۆڕێت بۆ خەباتێکی مەدەنی ئاشتیخوازانەی هاوچەرخ تا وەک گرووپی فشار و بەشێک لە

بزووتنەوەکانی کۆمەڵی مەدەنی قورسایی هەبێت لەسەر ئاڕاستەی کار و هەنگاوەکانی حکومەت و لە بەرژەوەندیی گشتیی داکۆکیان لێبکات، ئەگەر قۆناغی پێشمەرگایەتی ماتریاڵەکانی خەبات بریتی بووبن لە چەک و تەقەمەنی و باروت و سەنگەر و حەماسەت و ورە بەرزیی، ماتریاڵەکانی ئەم خەباتەی بریتین لە پێنووس و رۆژنامە و رێپێوان و نمایش و میتینگی جەماوەریی و وروژاندنی رای گشتیی و واژۆ کۆکردنەوە و میکانیزمەکانی تری کاری مەدەنی کە هەنووکە لە دنیای شارستانی و پێشکەوتوودا بەکاردەهێنرێت وەک چەکێکی کارا و بەهێز.
پێشمەرگەی دێرین نابێت وەک خانەنشین لە خۆی بڕوانێت هەروەک چۆن پێویستە واز لەو خولیا و بیرە ژەنگاوییە بێنێت کە خاوەنی هەموو دەستکەوتەکانە، دەبێت وەک کەسێک لە دێریندا چۆن بە هەڵبژاردنی رێی پێشمەرگایەتی هەڵوێستی هەبووە و بە گوڕ و تینەوە کاری بۆ دۆزێک کردووە بە هەمان حەماس و گەرم و گوڕییەوە بەشدار بێت لە نەخشاندنی کۆمەڵگەیەک ئازادیی بنەماکانی بێت و بەرز راگرتنی ژیانی مرۆڤەکانیش ئامانجی بێت.
ئەم قۆناغ و هەلومەرجە ئەم کارە لە پێشمەرگەی دێرین دەخوازێت نەک سەرقاڵییەکانی بە خوێندنەوەی حکایەتەکانی دوێنێ کە هیچ مانایەکیان بۆ ئەمڕۆ تێدا نەماوە، نابێت خانەنشینکردنی پێشمەرگەی دێرین خانەنشینکردنی هەڵوێست و چالاکیش بگرێتەوە نابێت خانەنشینکردنی پێشمەرگە مانای خستنە لاوە و پەڕاوێزخستن بگرێتە خۆی بەڵکو تەنێ وەک رێز و داهاتێک تەماشای بکرێت کە بۆ ژیانی وی پێویستە. لەم کاتەدا چیرۆکێکم بیر دەکەوێتەوە، داپیرەم هەرچەندە زۆر پیر ببوو زوو زوو پێی دەوتین ئەگەر تەواویش لە پەل و پۆ بکەوم هەشتا هەر متمانەم بە خۆمە هەندێک کاری خۆم راپەڕێنم، هەر هیچ نەبێت تاقمی ددانەکانم پێ دەشۆردرێت! ئیدی بە چاوی پڕ لە گریانەوە دەیووت پیریی و هەزار عەیب، بەخوا دە سەعات بە پێ رۆشتووم و دواییش دوو چین هەڵپەڕیووم!!. جا ئەگەر پێشمەرگەی دێرین وزەی جارانیشی نەمابێت و نەتوانێت بەهەمان گوڕ و تینەوە کاربکات، بەڵام هەر چاوەڕێی جوڵە و هەڵوێستی لێدەکرێت ئەگەرچی ئەو جوڵە و کارە وەک ئەوەی دایە گەورەی من بچووکیش بێت.

*ئەم توێژینەوە بە پێنج بەش لە رۆژنامەی “مادەنە” لە کۆتایی 2006 و سەرەتای 2007 بڵاوکراوەتەوە